บทสรุป

การสืบค้นคำภาษาเขมรที่ใช้อยู่ในภาษาไทยนี้ หวังได้รับประโยชน์หลายประการ คือ

๑. ได้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการรับคำภาษาต่างประเทศว่าคำที่รับมาโดยเสียงนั้นมักจะมีรูปร่างแตกต่างไปจากรูปคำในภาษาเดิม ทั้งนี้ เพราะผู้ใช้นึกถึงแต่เสียงที่ได้ยิน และความหมายของคำมากกว่าจะนึกถึงว่า รูปภาษาเขียนเป็นอย่างไร เมื่อจะต้องเขียนคำเหล่านี้ ก็จำต้องเขียนตามอักขรวิธีของภาษาตน คำเขมรที่เข้ามาอยู่ในภาษาไทยก็เช่นกัน มีคำเป็นจำนวนมากที่สะกดตามอักขรวิธีไทย เช่น ขนุน สะเทิน เดิน ขลาด เกลา นอกจากจะสังเกตจากการสะกดตามอักขรวิธีไทยแล้ว จะสังเกตคำที่เข้ามาทางเสียงของคำได้โดยอาศัยการพิจารณาตามหัวข้อ ต่อไปนี้ คือ

ก) ตัวพยัญชนะบางตัวที่มีเสียงเหมือนกันตาม phonetics เฉพาะในภาษาไทย มี ค–ฆ, ญ–ย , ฏ–ต, ฏ–ศ, ณ–น, พ–ภ, เป็นต้น และที่คล้ายกันมาก คือตัว ร–ล[๑๑๖] เมื่ออ่านดังแต่เสียงในภาษาไทยจะแยกตัวไม่ได้เลย คำที่มีตัวพยัญชนะพวกนี้ อาจจะเขียนผิดไปจากรูปเดิมได้ เช่น

เขมรเขียนว่า	โฆลง	ไทยใช้	โคลง
เขมรเขียนว่า	ฆฺมี	ไทยใช้	เพียบ
เขมรเขียนว่า	เฏิม	ไทยใช้	เดิม
เขมรเขียนว่า	ฏฺแหฺง	ไทยใช้	ตำแหน่ง
เขมรเขียนว่า	ภูนาล่	ไทยใช้	พนัน
เขมรเขียนว่า	ร่เลียง	ไทยใช้	ลำเลียง
เขมรเขียนว่า	ลบาส่	ไทยใช้	ระบัด เป็นต้น

---

(๑๑๖) เสียงตัว ร.ล.นี้ตาม ว่ามีเสียงไม่เหมือนกับ แต่เฉพาะในภาษาไทย เสียงตัว ร. มีปรากฏในภาษาน้อย และแม้แต่ในคำที่มีตัว ร. อยู่ ในสำเนียงชาวบ้านก็มักจะออกเสียงเป็นตัว ล. นี้คำให้ใช้ตัว ร. และ ล. สับสนกัน

ข) ตามอักขรวิธีเขมร ตัว ก. กับ ค. เขมรมีเสียง ก (ไม่รวมสระ) เสียงเดียว คำบางคำในภาษาเขมรเขียนด้วยตัว ค (ออกเสียง ก) ในภาษาไทยมาใช้ ตัว ก เช่น คำ คฺรัวส เขมรออกเสียง กฺรวส ไทยใช้เขียนตามเสียงอ่านเป็น กรวด คำที่เข้าลักษณะนี้ จึงเป็นคำที่รับมาโดยเสียงทั้งนั้น มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดอีกหลายคำ เช่น ตัว จกับ ช เขมรมีเสียง จ เสียงเดียว เขมรเขียน กำจฺรวจ ออก เสียงว่า กำจฺรวจ ไทยตัดเสียงหน้าของคำทิ้ง คงไว้แต่เสียงคำหลัง แล้วเขียนตามเสียงอ่าน จึงได้รูป จฺรวด.

ตัว ต กับ พ เขมรมีเสียง ก เสียงเดียว คำที่ไทยรับมาโดยเสียงมีตัวอย่าง คือ คำ ทูก เขมร ออกเสียงว่า ตูก ไทยรับมาเป็นคำ ตูก แปลว่า เรือ

ตัว ป กับ พ เขมร มีเสียง ป เสียงเดียว คำนี้ไทยรับเข้ามาโดยเสียงตัว พ มีตัวอย่าง คือ เสียงต้นของคำ พฺรหาม เขมรออกเสียง โปรเฮียม ไทยรับมาเป็น ประหาม

ค) ลังเกตคำที่รับมาโดยเสียงได้จากเสียงสระที่ออกตาม เสียงอ่าน –ในภาษาเขมร เช่น

เขมรออกเสียง จอง ไทยเขียนตามว่า จอง แต่ตัวเขียนเขมรเป็นจง

เขมรออกเสียง ปฺรอกอม ไทยเขียนตามว่า ประกอบ แต่ตัวเขมรปฺรกบ

เขมรออกเสียง ลฺมาม ไทยเขียนตามว่า ลม่อม แต่ตัวเขียนเขมร ลฺมม เป็นต้น

คำที่ประสมด้วยสระ อะ มีตัวสกด ในภาษาเขมร ใช้รูป "า ์ " (หรือ ำ เมื่อตัวสะกดเป็นตัว ง) ไทยรับมาเป็นรูป " ั " ซึ่งแทนเสียงสระ อะ มีตัวสะกดในภาษาไทย หมด เช่น

เขมรออกเสียง กรัก ไทยรับมาเป็น กรัก แต่รูปเขียนเขมรเป็นกราก์

เขมรออกเสียง ชฺมัน ไทยรับมาเป็น ชมัน แต่รูปเขียนเขมรเป็น ชฺมาน์

เขมรออกเสียง ฉัน ไทยรับมาเป็น ฉัน แต่รูปเขียนเขมรเป็น ฉาน์ เป็นต้น

ง) สังเกตได้จากคำที่มีเสียงเปลี่ยนไปบางคำ เช่น

เขมรออกเสียง โฌมล ไทยเพี้ยนตามเสียงอ่านมาเป็น หโมน แต่รูปเขียนเขมร เป็น เฌมาล

เขมรออกเสียง โจบก ไทยเพี้ยนตามเสียงอ่านมาเป็น ฉมวก แต่รูปเขียนเขมรเป็น จบูก

เขมรออกเสียง เรฺลาะ ไทยเพี้ยนตามเสียงอ่านมาเป็น หะเลาะ แต่รูปเขียนเขมรเป็น เฌลาะ

อันที่จริง เรื่องเสียงของคำนี้เป็นเรื่องที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ารูปคำและความหมายของคำแต่ที่ไม่ได้กล่าวไว้ละเอียดในตอนเบื้องเรื่องก็ด้วยวัตถุประสงค์ของการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มุ่งไปสู่คำเขมรที่ปรากฏในวรรณคดี ซึ่งในลักษณะนี้ย่อมเป็นคำที่มาทางรูปภาษาเขียนมากกว่าทางภาษาพูด

๒. ได้ข้อสังเกตในการเปรียบเทียบรูปคำภาษาเขมรกับภาษาไทย

ก) <u>ทางอักขรวิธี</u> คำ ๆ เดียวกันในภาษาเขมรกับภาษาไทย มีรูปร่างต่างกัน ดังนี้ คือ

๑) <u>พยัญชนะต้น</u> เขมรใช้ตัว ส ไทยใช้ตัว ส ตามเดิม และเปลี่ยนเป็น ฉ บ้าง เช่น

สฺลาก่ ไทยใช้ สลัก และ ฉลัก

สฺนง ไทยใช้ สนอง และ ฉลอง

สฺกาต (มอญ) ไทยใช้ สกาจ และ ฉกาจ เป็นต้น

<u>เขมรใช้ตัว จ ไทยใช้ตัว ฉ</u> เช่น

จฺบาง ไทยใช้ ฉบัง

จฺบูก ไทยใช้ ฉมวก เป็นต้น

เขมรใช้ตัว ง ไทยใช้ตัว ท เช่นในคำ

ฑูบูง ไทยใช้ว่า หบวง

เขมรใช้พยัญชนะวรรค ฏ ไทยใช้พยัญชนะวรรค ต เช่น

เฏิม ไทยใช้ว่า เติม

กำเฏา ไทยใช้ว่า กำเตา

ฏูแฒง ไทยใช้ว่า ตำแหน่ง เป็นต้น

๒) สระ คำเขมรที่ใช้ในภาษาไทยเท่าที่สังเกต ได้มีสระที่แตกต่างกัน ดังนี้

เขมรใช้สระ อู ไทยใช้ตัว ว เช่น

ทูง ไทยใช้ ดวง (ในคำ กระดวง)

จูบูก ไทยใช้ ฉมวก

สูม ไทยใช้ สรวม (คำนี้ได้จากพจนานุกรม) มีบกเว้น เป็น สระอุ ในคำว่า สกุน

เขมรใช้ สระ อี ไทยใช้สระ เอีย เช่น

สุนิด ไทยใช้ เสนียด

ลุอิด ไทยใช้ ละเอียด

เขมรใช้สระ เอ ไทยใช้สระ เอีย เช่น

เสมร ไทยใช้ เสมียน

เขมรใช้สระ โอ ไทยใช้สระ อุ เช่น

โบบล์ ไทยใช้ บุบล

๓) ตัวสะกด ตัวสะกดในคำเขมรกับไทย ต่างกันดังนี้ คือ

เขมรใช้ตัว ร สะกด ไทยใช้ตัว น เช่น คำ

เกีร ไทยใช้ เกิน

เคมิร ไทยใช้ เณิน

เสฺทีร	ไทยใช้	สะเทิน
ขฺนุง	ไทยใช้	ขนุน

เขมรใช้ตัว จ สะกดไทยใช้ตัว ด เช่น

ชฺลาจ	ไทยใช้	ชลาด
กวจ	ไทยใช้	กวด (ในคำ บันกวด)

เขมรใช้ตัว ล สะกดไทยใช้ตัว ญ เช่น คำ

สฺคาล์	ไทยใช้	สำคัญ
สฺราล	ไทยใช้	สำราญ
ฆฺวาล	ไทยใช้	ควาญ

ข) ทางวจีวิภาค

๑) ชนิดของคำ คำในภาษาเขมรแบ่งชนิดของคำเป็นคำนาม กริยา คุณ วิเสส เช่นเดียวกับคำไทย คำที่เปลี่ยนรูปร่างด้วยการลงอุปสรรค หรือคำเติมกลางในภาษาเขมรจะเปลี่ยนชนิดของคำด้วย เช่น เปลี่ยนจากนาม เป็น กริยา จากกริยา เป็น คุณ จากคุณเป็นนาม จากกริยาเป็น กริยากิตก์ เป็นต้น

ในภาษาไทย คำเขมรเหล่านี้ ทั้งที่เป็นรูปคำเดิม คือ รูปที่ ๑ หรือคำที่เปลี่ยนแปลงรูปแล้ว เป็นรูปที่ ๒ หรือ ทั้งสองรูปก็ตาม ไทยมักจะไม่คำนึงถึงชนิดของคำตามแบบภาษาเขมร ไทยใช้เป็นคำชนิดเดียวกันไปหมด ตัวอย่าง เช่น

จำเรียง เขมรใช้เป็นคำนาม แต่ไทยใช้เป็น คำกริยา เช่นเดียวกับคำ เจริญ

บงฺหิร เขมรใช้เป็นคำนาม แต่ไทยใช้เป็น คำกริยา เช่นเดียวกับคำ เหิร

บงฺควร เขมรใช้เป็นกริยากิตก์ แต่ไทยใช้เป็น คำคุณ เช่นเดียวกับคำ ควร

บนฺตาล เขมรใช้เป็นกริยากิตก์ แต่ไทยใช้เป็น คำกริยาเช่นเดียวกับคำ ตาล

ปฺรกาน์ เขมรใช้เป็น นาม แต่ไทยใช้เป็น คำกริยา เช่นเดียวกับคำ กาน์

ฆฺวาล เขมรใช้เป็นคำกริยา แต่ไทยใช้เป็น คำนาม เช่นเดียวกับคำ คงวาล เป็นต้น

๒) ความหมายของคำ คำเขมรที่ใช้อยู่ในภาษาไทยนี้ ส่วนมากมีความหมายตรงกับคำเดิม แต่ก็มีบางคำที่เพี้ยนไปบ้าง ดังนี้ คือ

ก) คำที่เขมรเปลี่ยนแปลงรูปด้วยการเติม คำอุปสรรค หรือเติมกลาง เขมรแยกความหมายเป็นคำเดิม มีความหมายอย่างหนึ่ง คำที่เปลี่ยนแปลงแล้วมีความหมายเพี้ยนไปเป็นอีกอย่างหนึ่ง ในภาษาไทยคำพวกนี้ส่วนมากมีความหมายเดียว ไม่ว่าจะใช้เพียงรูปเดียว หรือใช้ทั้งสองรูป เช่น เจรียง เขมร แปลว่า ร้องเพลง แผลงเป็น จำเรียง แปลว่า เพลง หรือ นักร้อง ไทยใช้แต่ จำเรียง และใช้ความหมายเดียวว่า ร้องเพลง ฉลาก่ เขมร แปลว่า สลัก, จำลาก่ แปลว่า ลวดลาย หรือ รูปที่เขาสลัก ไทยใช้ทั้งสองรูปแต่มีความหมายเดียวตามรูป ที่ ๑ คือ ทั้ง ฉลัก และ จำหลัก แปลว่า ฉลัก สลัก เป็นต้น

ข) คำบางคำมีความหมายเลื่อนไป เช่น กำเฆา เขมรแปลว่า ความร้อน ไทยใช้ กำเดา เลื่อนความหมายมาเป็น เลือดที่ออกทางจมูก เพราะความร้อน ขลาง เขมร แปลว่า ฉุน, แรง ไทยใช้ ขลัง เลื่อนความหมายมาเป็นความแรงของอำนาจสิ่งที่ลึกลับที่เป็นที่น่ากลัว เป็นต้น

๓. ได้แนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษา ภาษาไทยว่า จำต้องศึกษาภาษาอื่น ๆ ใกล้เคียงประกอบด้วย เพียงแต่การศึกษาภาษาบาลี สันสกฤต และเขมรเท่านั้น ยังไม่พอ ภาษาอื่น ๆ มี ภาษามอญ ภาษาชวา ภาษามลายู และ รวมทั้งภาษาถิ่นต่าง ๆ ของไทยเอง ก็น่าจะศึกษาเพื่อความรู้ทาง ภาษา และ วรรณคดี อีกด้วย

งานวิทยานิพนธ์เล่มนี้ มุ่งหมายที่จะสืบค้นมูลรากของคำไทยบางคำ ที่ยังไม่รู้รากคำ และ ความหมาย โดยเฉพาะคำที่ใช้ในวรรณคดี ในการสืบค้นนี้ ข้าพเจ้า มุ่งค้นเฉพาะคำที่มีมูลรากเป็นภาษาเขมร เท่านั้น และ ได้รับความพอใจที่ได้พบที่มาของคำในวรรณคดีหลายคำ ดังที่ได้กล่าวไว้ใน ภาคที่ ๑ หน้า ๑๗–๓๑ และในขณะเดียวกันนี้ ข้าพเจ้าก็ได้รับความพอใจยิ่งขึ้นที่ผลการสืบค้นคำสันนิษฐานที่ใช้ในวรรณคดีนี้ ทำให้ข้าพเจ้าได้ค้นพบที่มาของคำสันนิษฐานในภาษาไทยที่ใช้ในทางอื่น ๆ นอกเหนือไปจากภาษาในวรรณคดี และได้หลักการพิจารณาคำสันนิษฐานของไทยที่มีมูลรากเป็นคำภาษาเขมร ซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในบทนำ หน้า ๔ – ๕ แล้ว

มีคำอีกเป็นจำนวนไม่น้อยซึ่งแม้จะได้พิจารณาตามหลักที่ได้วางไว้ ก็ยังตัดสินลงไปไม่ได้ว่า มีมูลรากเป็นภาษาเขมร แน่หรือไม่ เพราะ ไม่อาจค้นหาหลักฐาน ในภาษาดั้งเดิมมายืนยัน ให้เป็นที่พอใจได้ คำพวกนี้ ได้รวบรวมไว้พวกหนึ่ง ในภาคที่ ๕ หน้า ๘๖ – ๙๕ ข้าพเจ้า ใคร่จะขอปากให้ท่านที่ได้อ่านเห็นช่วยพิจารณา และ สืบค้นต่อไป เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาภาษา และ วรรณคดีไทย ด้วย

ภาคผนวก

รายชื่อหนังสือที่ใช้ช่วยในการค้นคว้า

จ.จ.ส. พจนานุกรมภาษาเหนือ

– พิมพ์ที่สำนักพิมพ์ คลังวิทยา

– พ.ศ. ๒๔๙๙

ฉ่ำ ทองคำวรรณ –เปรียญ กัมพุชนรรถ เล่ม ๑

– พิมพ์ครั้งที่ ๑ โรงพิมพ์ จิตรวัฒนา พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๗๔

ดำรงราชานุภาพ , พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระ แสดงบรรยายพงศาวดารสยาม

– นาย จุลินทร์ ลำยำ พิมพ์ช่วยในงานฌาปนกิจศพ นาง บู่ เรืองวิเศษ

– โรงพิมพ์ อักษรนิติ์ พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๐

ฐานะเริเบศร์ (กุ้ง). เจ้าพ้า – ภาพย์เห่เรือ

– ในหนังสือ "สิบกวี" ของ พ.อ. ประมวญมารค

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ ประพาสต้น พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๘

นรินทรเริเบศร์ (อิน) , นาย โคลงนิราสนรินทร์

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ คุรุสภา พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๓

บรรจบ พันธุเมธา . เปรียบเทียบคำเขมรที่ตรงกับคำไทยภาคกลางและไทยถิ่นอื่นๆ

– ปาฐกถาที่ สมาคมสตรีอุดมศึกษา พระนคร

– พ.ศ. ๒๙๐๑

พระวรรมราชานุวัตร (ฝู อตฺตสิโร ป. ๖) หลักภาษาไทยพายัพ

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ พระสิงห์การพิมพ์ เชียงใหม่

– พ.ศ. ๒๕๐๖

พระมหานาค วัดท่าทราย บุณโณวาทคำฉันท์

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ โสภณพิพรรฒธนากร

– พ.ศ. ๒๔๖๖

พระมหาราชครู , สมเด็จพระนารายณ์มหาราช และ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส สมุทโฆษคำฉันท์

– พิมพ์ครั้งที่ ๓ โรงพิมพ์ คุรุสภา พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๓

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม ๑

– กรมศิลปากรจัดพิมพ์ ที่ไทยวัฒนาพานิช (แผนกการพิมพ์) พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๘

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒ บทละครเรื่องอิเหนา

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ คุรุสภา พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๖

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ ลิลิตนิทราชาคริต

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ คุรุสภา พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๙

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ บทพากย์รามเกียรติ์ ภาพพนางลอย

– ในหนังสือ " วรรณคดีไทย " สำหรับชั้นเตรียมอุดมศึกษา ตอนที่ ๑

– พิมพ์ครั้งที่ ๓ โรงพิมพ์ คุรุสภา

– พ.ศ. ๒๕๐๑

วรเวทย์พิสิฐ ,อ.ต. (กิตติกักดิ์) , พระ— หลักภาษาไทย

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์วิทยาลัยเทคนิค พระนคร

– พ.ศ. ๒๕๐๒

วิจิตรมาตรา , อำมาตย์โทขุน — (สง่า กาญจนาคพันธ์) หลักไทย

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ กรุงเทพธรรมาคาร พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๘

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส กฤษฎาสูตนิองค์ำนันท์

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ คุรุสภา พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๓

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ตะเลงพ่าย

– พิมพ์ครั้งที่ ๘ โรงพิมพ์ คุรุสภา พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๙๔

ศรีปราชญ์ กำสรวลศรีปราชญ์

– ในหนังสือ " คู่มือกำสรวลศรีปราชญ์ " ของ ศาสตราจารย์ พระวรเวทย์พิสิฐ

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ มหาดไทย พระนคร

– พ.ศ. ๒๕๐๑

ศรีปราชญ์ อนิรุทธ์คำฉันท์

– ฉบับ กรมศิลปากรจัดพิมพ์เนื่องในงานสัปดาห์แห่งวรรณคดี มกราคม ๒๕๐๓

– พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร พระนคร

– พ.ศ. ๒๕๐๓

ศรีสุนทรโวหาร (ภู่) , พระยา – เพลงยาวถวายโอวาท
– ในหนังสือ " ประชุมนิราศสุนทรภู่ " นายฉันท์ ขาวิไล รวบรวม
ตอบชำระ
– พิมพ์ครั้งที่ ๒ โรงพิมพ์ รุ่งเรืองธรรม
– พ.ศ. ๒๕๐๑

ส. และ ส.ส. แบบเรียนหัดพูดภาษาคะแมร์ (เขมร)
– โรงพิมพ์พระจันทร์ พระนคร
– พ.ศ. ๒๔๗๒

เสฐียนโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน) แหลมอินโดจีนสมัยโบราณ
– โรงพิมพ์ ชาญชัย พระนคร
– พ.ศ. ๒๔๙๗

อนุมานราชธน , ศาสตราจารย์พระยา – อ.ค.(กิตติมศักดิ์) นิรุกติศาสตร์ ภาค ๑
– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ รุ่งเรืองธรรม พระนคร
– พ.ศ. ๒๔๔๙

อนุมานราชธน , ศาสตราจารย์พระยา – อ.ค. (กิตติมศักดิ์) นิรุกติศาสตร์ ภาค ๒
– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ รุ่งเรืองธรรม พระนคร
– พ.ศ. ๒๔๔๙

อนุมานราชธน , พระยา – "บันทึกเรื่องความรู้ต่าง ๆ " วารสารศิลปากร
(ปีที่ ๓ เล่ม ๓ กันยายน ๒๕๐๒)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓

– ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ โรงพิมพ์พระจันทร์ พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๕๓

มหาชาติคำหลวง ฉบับกรมศิลปากร

– พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย กรุงเทพฯ

– พ.ศ. ๒๔๔๖

มหาเวสสันดรชาดก

– พิมพ์ครั้งที่ ๕ โรงพิมพ์ คุรุสภา พระนคร

– พ.ศ. ๒๔๔๔

วจนานุกรมแขมร ฉบับ พระราชบัณฑิตสภา กัมพูชา ภาคที่ ๑ ก.–ม.

– Editions de la Bibliothèque Royal du Cambodge :

– Phnom-Penh

– 1939 A.D.

วจนานุกรมแขมร ฉบับ พุทธสาสนบัณฑิตย ภาคที่ ๒ ป. – อ.

– Editions de l'institut Bouddhique : Phnom-Penh

– 1943 A.D.

ศิลาจารึก วัดจุฬามณี สมัยพระบรมไตรโลกนารถ

– ในหนังสือ "ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๑ "

– พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นางวาโท พระศรการวิจิตร
(ช้อย ชลทรัพย์)

– พ.ศ. ๒๔๔๔

ศิลาจารึก หลักที่ ๑ ของ พ่อขุนรามคำแหง และ ศิลาจารึก หลักที่ ๒ วัดศรีชุม
- ในหนังสือ " ประชุมศิลาจารึกสยาม ภาคที่ ๑ "
- พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ เจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ เปาโรหิตย์)
- โรงพิมพ์ พระจันทร์ พระนคร
- พ.ศ. ๒๔๗๙

เสภา ขุนช้างขุนแผน ฉบับ หอสมุดวชิรญาณ
- พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ คุรุสภา พระนคร
- พ.ศ. ๒๔๙๓

Halliday , Robert Siam-English Dictionary
- Published under the Auspices of the Siam Society,
- Bangkok
- A.D. 1922 (B.E.2465)

Wilkinson,R.J. An Abridged Malay-English Dictionary (Romanized)
- Macmillan and Co.,Limited : London
-AA.D. 1948

ดรรชนี

ก

กง ๘๐
กด ๕๒
กรอ ๔๘
กรอง ๔๘, ๘๐
กระแจะ ๘๐
กระเชอ ๘๑
กระชิบ ๔๘
กระเดื่อง ๔๘
กระทง ๘๐
กระทะ ๘๑
กระทาย ๘๑
กระทิ ๘๑
กระเทย ๘๑
กระเบื้อง ๘๑
กระยาบวช ๗๗
กระยาสารท ๗๗
กระยาเสวย ๗๗
กรัก ๔, ๔๔
กราดกวง ๔๔
กราบ ๕๐
กราล ๔
กริ้ว ๔ ,๗๕
กลัด ๕๐
กลิ้งโค่โล่ ๔๑

ก

กวด ๒๔
กวดขัน ๔๑
กาจ ๔,๔๔,๕๐
การเปลี่ยนแปลงคำใช้ในภาษาเขมร ๑๑
การเปลี่ยนแปลงรูปคำในภาษามอญ ๔
การเรียงคำในวิทยานิพนธ์ ๑๔
การสันนิษฐานคำไทย ๑
กำเดา ๕๐
กำนัล ๑๗,๕๑
กำรอ ๔๘
กำราบ ๕๐
กำไร ๑๗,๕๑
กำลัง ๕๔
กำสรด ๑๗
กำสรวล ๑๔
กำหนด ๕๑
เกบ ๕๒
เกริ่น ๕๒
ไกร ๑๗,๕๑
โกน ๕๒

ข

ขนุน ๕๓
ขนุนสำปะลอ ๕๓
ขมัง ๕๓
ขมัน ๕๓
ขมีขมัน ๕๓
ขยองเหียร ๓๐
ขลัง ๕๔
ขลาด ๔๑
ขูด ๕๒
เขนง ๒๕
เขนย ๔,๓๗,๕๔
แขนง ๕๔

ค

ครบ ๔๑,๕๔
ควบกล้ำในภาษาเขมร
— ลักษณะ ๕,๔
ความสัมพันธ์ระหว่าง
ภาษาไทยกับภาษาเขมร ๓
ควาญ ๕๔
คัล ๑๗,๕๑
คาด ๕๕
ค้ำจุน ๔๒

ค

คำย้อน ๔๐
คำนวณ ๑๘,๑๙
คำนวร ๑๘,๑๙
คำนับ ๕๕
คำนัล ๑๗,๕๑
คำรบ ๕๔
คำเขมร — ลักษณะ ๗
เครื่องหมายต่าง ๆ ของเขมร ๑๐
โคก ๔
โคลง ๘๓

จ

จง ๕๕
จมูก ๕๖
จรด ๑๔
จอง ๕๖
จอมปลอม ๔๒
จังงัง ๘๓
จังหัน ๕๘
จัญไร ๘๓
จั่นตวง ๔๔
จำ ๕๖
จำนง ๕๕

จ

จำนอง ๕๖
จำนำ ๕๖
จำเรียง ๒๘
จำเลย ๕๘
จำหลัก ๒๘
จุ ๖๕
เจียน ๕๗
เจียม ๕๗
เจรียง ๒๖

ฉ

ฉกาจ ๕๐
ฉบวก ๘๓
ฉลอง ๗๔
ฉลัก ๒๐๑
ฉลาด ๕๗
ฉัน ๕๘
ฉับพลัน ๘๒
เฉลย ๕๘
โฉดเขลา ๘๒

ช

ชนะ ๕๔
ชมรม ๘๓
ชระ ๖๐
ชราบ ๒๐
ชั้นเชิง ๕๔
ชำนิ ๒๑
ชำระ ๖๐
ชิ ๖๑
ชิด ๖๐
ชุม ๖๐

ค

คัก ๗๔
คัด ๗๗
คำทอ ๔๒
คาล ๖๗
คำเนิน ๖๑
คำรู ๒๒
เค็ด ๖๐
เค็ดขาด ๔๒
เคิน ๖๑

ต

ต้นเดิม ๔๓
ตรวน ๘๓
ตระการ ๒๒
ตระแบง ๒๒
ตรับฟัง ๔๒

ค

ครายเท้า	๔๓
ครู	๖๒
เครื่องเคราะ	๖๒
คะเกียบ	๖๒
คะโหงก	๘๔
คะแลงแกง	๘๔
คำนาน	๘๔
คำหนัก	๓๘
คำแหน่งแห่งที่	๔๓
คำขอ	๘๕
เติมตัว น,ม,ย,ห, ์ห	๑๓
เติมนิคหิต,นิคหิตกับ น, นิคหิตกับ ณ	๑๒
โตรด	๘๕

ถ

ถนนราคา	๔๓
ถนนหนทาง	๔๓
ถมอ	๖๓
เถมิน	๒๓,๖๐
ถลุน	๘๕
แถ	๕๒
แถก	๕๒
ไถ้	๘๕
ไถง	๔

ท

ทด	๖๓
ทบวง	๘๖
ทรง	๓๖
ทระนง	๘๖
ทราบ	๒๐
ทะลาย	๖๔
ทะเล	๖๔
ทะเลาะ	๖๕
ทำลาย	๖๔
ทำนบ	๖๕
ทำนุ	๖๕
ทำนุก	๖๕
ทโมน	๖๓

ธ – น

ธาตุเผดิม	๑๑
ธำรง	๓๖
เนา	๒๓

บ

บรรจุ	๖๕
บรรทัด	๘๖
บรรเทา	๘๖
บรรเลง	๗๓
บรรเลจ	๒๓

บ

บังเกิด ๖๖
บังคม ๖๘
บังควร ๖๖
บังคับ ๕๕
บังเหิน ๖๘,๖๖
บังอร ๗๐
บัณฑูร ๗๘
บันกวด ๖๘
บันจวบ ๖๕
บันดาล ๖๖
บำบัด ๖๗
บำเรอ ๗๐
บำเหน็จ ๘๗

ป

ประกบ ๖๗
ประกอบ ๖๘
ประกัน ๖๗
ประเคน ๖๘
ประโคม ๖๘
ประจวบ ๖๘
ประชุม ๖๐
ประทุน ๘๗
ประวัติศาสตร์ชาติไทย ๒
ปรัก ๔

ป

ปรานี ๘๗
เปรอ ๗๐
แปรก ๘๗
แปรง ๘๗
เปรียง ๗๐
เปรียบเทียบรูปคำเขมรกับไทย ๔๘
ปลัด ๔๔,๗๐
ประเมิน ๖๔
ประลอง ๖๔
ปะทะ ๖๔
ป่าคงพงไพร ๔๔
ปุณณมาตรา ๘

ผ

ผกาย ๔
ผง ๘๗
ผนวช ๗๘
ผลาญ ๗๑
ผอง ๘๗
ผอบ ๘๘
เผด็จ ๖๐
เผดียง ๖๕
ผลัด ๗๐
ผลัดเปลี่ยน ๔๔

พนม ๔
พนัน ๘๘
ตัวพยัญชนะเขมร ๓
พราน ๓๑
พระอาม,พระหาม ๒๕
พราย ๘๘
เพรง ๒๒
ไพร ๔๔
เพลาะ ๘๔
พะเนิน ๘๘
พังพาน ๘๘
เพ็ง,เพ็ญ ๓๑
เพาะปลูก ๔๔

ภ

ภาษาเขมร ๒ การเปลี่ยน
—แปลงคำใช้ ๑๑
— ลักษณะทั่วไป ๓
— อักขรวิธี ๗ —๘
— สำเนียงอักษร ๘
— คำควบกล้ำ ๔
—ภาษามอญกับภาษาเขมร ๔
—ภาษาสมัยอยุธยา ๓๒—๓๓

ม

มลิลา ๒๔
มะกรูด ๗๒
มาศ ๘๔
แมก ๒๒

ย

ยล ๒๒
ยุบล ๒๒
ใย ๘๔

ร

ร้อยกรอง ๔๔
ระฆัง ๘๔
ระงับ ๗๒
ระทา ๘๔
ระบัด ๘๔
ระบือ ๔๐
ระลึก ๔๐
รังควาน ๗๒
รัสสลัญญา ๑๐
ราชาศัพท์ ๓๒
ร้ายกาจ ๔๔
รำเพย ๔๕
รำไพ ๒๗
เรณู ๑๐
แรง ๔๐

ล่วม ๔๐
ลออ ๗๓
ละมุนละม่อม ๗๓
ละเมิด ๗๔
ละเมียด ๔๐
ละออง ๔๔
ลัน ๔๑
ลา ๒๗
ลาญ ๗๑
ลำเนา ๔๑
ลำบาก ๔๑
ลำพอง ๔๑
ลำเลิก ๔๑
ลำเลียง ๔๑
ลำเอียง ๔๒
เลง ๗๓
เลบง ๗๓
เลจ ๒๔
เลิส ๗๔

ว

วรรณคดี – ความหมาย ๑๖
วรรณะของบุคคล ๗๔
วังเวง ๔๒
วัฒนธรรมไทยในสมัยสุโขทัย ๗๒

สกุน ๗๔
สงวน ๔๒
สงัด ๔๕
เสด็จ ๗๖
สนม ๔,๗๔
สบอง ๗๔
สบับ ๒๘
เสน่ง ๒๔
เสนียด ๗๗
เสบียง ๔๔
เม.ด็จ ๗๖
สมุก ๔๒
เสมียน ๗๗
เสมอ ๖๑,๔๔
สรวม ๔
สราญ ๗๕
เสร็จ ๗๘
แสรก ๗๘
สลัก ๒๐
แสลง ๗๘
สวย ๗๕
สวา ๒๔
เสวย ๗๖
สะเทิน ๗๖
สะอาด ๔

ลังเกตคำเขมรในภาษาไทย
— วิธี ๔
ลังเกตคำรับางเสียง ๔๖
ลังเวย ๓๖
สายบู ๔๔
สาค ๔๕
สาย ๒๔
สำคัญ ๓๖
สำนวน ๓๗
สำนอง ๓๘
สำเนียงอักษรเขมร ๘
สำราญ ๓๕
สำราย ๒๘
สำเร็จ ๓๘
สำแลง ๓๔
สีคอ ๔๘
แสง ๔๖

เสียงพยัญชนะเขมรที่ต่างจากไทย ๘
เสียงวรรณยุกต์ในภาษาเขมร ๙
เสียว ๔๕
โสโครก ๔๕
หมากลาง ๕๓
เหิน ๒๔,๖๖

องอาจ ๔๕
อร ๓๘
อัฒมาตรา ๘
อันดับ ๔๕
อำเภอ ๔๕
อุปสรรค บ๋ ๑๑
อุปสรรค ป,ย,พ,ภ,ป.ร ๑๑